7/4606 -3-

273

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.00.12/004-9702 02/11/2001

KONU: Soru Önergesine verilen cevaplar.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 22.10.2001 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/4606-11242/26280 sayılı yazınız.

Karaman Milletvekili Zeki ÜNAL'ın maden rezervlerine ilişkin Yazılı Soru Önergesi'nde yer alan sorulara verilen cevaplar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi arz ederim.

Edip Safder GAYDALI
Devlet Bakanı

EKLER :
1- Yazılı Soru Önergesine verilen cevaplar
2- Bilgi Notu

KARAMAN MİLLETVEKİLİ Sn. ZEKİ ÜNAL'ın YAZILI SORU ÖNERGESİNDE YERALAN SORULARA VERİLEN CEVAPLAR

SORU 1- MTA'nın bölgedeki yapmış olduğu bu araştırma sonuçlarını, ciddi buluyor musunuz? Buluyor iseniz, aynı sahada, İTÜ ve Türk Maden Şirketi'nin araştırma sonuçlarını nasıl izah edersiniz? Altın madeni işletmeciliğinde, tonda 6.6 ve 9.9 gram oranları, oldukça ekonomik değeri olan bir tenör değil midir? Söz konusu iddialar nazarı dikkate alınarak sahanın tekrar incelemeye alınması söz konusu olacak mıdır?

CEVAP 1- Bakanlığıma bağlı olarak çalışmalarını yürüten MTA Genel Müdürlüğü, kuruluşundan bugüne kadar madencilik sektörüne alt yapı bilgileri üreten ciddi ve başarılı çalışmalar yapmıştır. Yerbilimleri konularında yetişmiş teknik elemanlara ve gelişmiş laboratuvar imkanlarına sahiptir.

Tonda 6.6 ve 9.9 gr. Au değerleri altın madeni işletmeciliğinde ekonomik değerler olmasına rağmen ekteki bilgi notunda da belirtildiği gibi İTÜ ve Türk Maden Şirketinin analizlerde kullandığı malzemenin steril olmaması nedeni ile hatalı sonuçlar elde edilmiştir.

Bakanlığıma bağlı MTA Genel Müdürlüğünce sahada yapılan çalışmalar yeterli görülerek yeniden bir inceleme yapılmasına gerek görülmemektedir.

SORU 2- Ekonomik krizi aşmak için, gelecek birkaç milyar Dolar için IMF' nin her talebine boyun eğmek yerine, Dünyanın en zengin yatağı olan Bor madenimiz ve iddia edildiği gibi ise, Afyondaki altın madeninin, işletilerek ekonomiye kazandırılması çok daha anlamlı değil midir?

CEVAP 2- Bor madenlerimiz halen işletilmekte olup, Afyon'da iddia edildiği gibi altın madeni bulunmamaktadır.

SORU 3- Yıllardır bu ve buna benzer spekülasyonlar, petrolle ilgili yapıldı. Madenlerle ilgili yapıldı. Birtakım sahaların çalışanlar tarafından özel teşebbüslere ihbar edildiği bazı teknik personelin zaman içerisinde bazı kurumlar ve firmalar tarafından transfer edildikleri iddia edildi. Söz konusu iddiaların gerçekle alakası var mıdır? MTA 'dan son 10 yılda yerli ve yabancı kurum ve kuruluşa yada firmalara geçen kaç adet teknik eleman bulunmaktadır? Geçtikleri kurum, kuruluş yada firmaların adları nelerdir?

CEVAP 3- Bakanlığıma bağlı MTA Genel Müdürlüğünde, arazi incelemeleri sırasında belirlenen maden zuhurlarına ait ruhsatların MTA Genel Müdürlüğü adına alınması çalışmaları ''Maden Ruhsat İşleri Yönetmeliği'ne'' göre gizlilik esasları içinde yürütülmekte ve yönetmelik hükümlerine uyulmasına titizlikle dikkat edilmektedir.

MTA Genel Müdürlüğü'nün 2804 Sayılı Kuruluş Kanunu'nun 2.ci maddesinde '' Ülkenin madenlerinde ve maden sanayiinde çalışacak teknik eleman ve kalifiye işçi yetiştirmek görevi" ifade edilmektedir. Bu kapsamda ülkemizde üniversitelerimizin yer bilimleri ile ilgili bölümlerinde, yerli ve yabancı maden şirketlerinde MTA'da yetişmiş çok sayıda uzman bulunmaktadır.

AFYON İLİ BOSTANLI VE SÜLÜMENLİ KÖYLERİNDEKİ ALTIN İHBARLARINA İLİŞKİN BİLGİ NOTU

GİRİŞ

O5.07.2001 Tarihli Zaman Gazetesi'nde yayınlanan "Unutulan Altın" başlıklı haberde; "MTA tarafından 1982 yılında Afyon ili çevresinde yapılan çalışmalarda önemli olabilecek altın değerlerinin bulunduğu ancak, çalışmaların yetersiz kaldığı ve MTA'nın bu sahaya gereken önemi vermediği şeklinde bir değerlendirme yapılarak, adı geçen sahalardan alınan numunelerin İTÜ ve Türk Maadin Şirketinde yapılan kimyasal analizlerinde 6,4 ve 9,6 gr/ton gibi yüksek değerler saptandığı ve yörede 1080 ton altın potansiyelinin varlığı" iddia edilmiştir. Bu haberi izleyen günlerde, ulusal ve yerel bazı TV kanallarında konuya ilişkin haber proğramları ve röpörtajlar yapılarak tartışmalar sürdürülmüştür.

ALTIN İHBARLARININ TARİHÇESİ

Bölgede altın tespit edildiğine yönelik ilk ihbar Afyon Valiliği tarafından 05.11.1982 tarihinde MTA Genel Müdürlüğü'ne yapılmıştır. Valiliğin ihbarına baz teşkil eden olayların gelişimi şöyledir: Bostanlı köyünden bir kişi antik döneme ait bir mezardan çıkarttığı toz halindeki malzemeyi kuyumcuya götürmüş ve kuyumcu İhsan Mesci'nin bu tozu eritmesi sonucunda altın içerdiği görülmüş. Aynı dönemde Sülümenli kasabası çevresindeki kireçtaşlarından alınan örneklerin ergitilmesi sonucunda bu örneklerin de altın içerdiği anlaşılmış.

Tarihi mezarların açıldığı ve içinden altın içerikli tozların çıkartıldığı yönünde alınan duyumlar üzerine Afyon Emniyet Müdürlüğü Narkotik Şubesi tarafından köylerde operasyonlar yapılmış, konu Afyon Valiliği, Sıkıyönetim Komutanlığı ve son olarak da dönemin Devlet Başkanı Kenan EVREN'e kadar iletilmiştir.

İhbar üzerine MTA tarafından hemen Afyon iline gönderilen uzman, ilk olarak Afyon Valiliğinde saklanan mezar tozunu ağır mineral incelemesine tabi tutmuş ve altın olmadığı sonucuna varmıştır. Yine MTA uzmanı tarafından altın ihbarını yapan kuyumcu İhsan Mesci'ye biri Bostanlı köyü mezar tozu, ikincisi Sülümenli köyü kireçtaşı ve üçüncüsü de yöreden alınmış herhangi bir kayaçtan deneme amacıyla alınan üç örnek götürülerek analiz etmesi istenmiş ve analiz işlemi baştan sona kadar izlenmiş. Kuyumcunun eritme işlemi sırasında örnek üzerine boraks serptiği ve pürmüz ile eritme sonucunda üç örnekte de altın elde edildiği görülmüştür. Bunun üzerine sahadan yeniden örnekler alınmış ve ağır mineral yöntemiyle incelenmiş ancak, yine altın saptanamamıştır. MTA uzmanı, bu durumda örnekleri

7/4606 271 -6-

de yanına alarak Ankara'ya gelmiş ve üst düzey askeri ve mülki yetkililerin katıldığı bir toplantı sonucunda konu değerlendirilmiş, getirilen örneklerin MTA laboratuvarlarında acele olarak analiz edilmeleri sağlanmış ve bu analizlerde de altın varlığı saptanamamıştır.

Bu sonuç üzerine, konuyu yakından izleyen Afyon Yurtiçi Batı Bölge Komutanlığı analizlerdeki hatanın kaynağını araştırmak için yeniden inceleme talebinde bulunmuştur. MTA'dan görevlendirilen uzman yeniden Afyon'a giderek adı geçen kuyumcuya yanında götürdüğü örnekleri ve boraksı vermiş, eritme sonucunda örneklerde altın olmadığı anlaşılmıştır. Aynı örneklerin kuyumcuya ait boraksın katılarak eritilmesi sonucunda ise altın elde edilmiştir. Bu çelişkili durum üzerine kuyumcuya ait boraks potası ve içindeki boraks incelendiğinde, boraksların daha önce altın ve gümüş lehim işleminde kullanıldığı ve hatta gümüş kırıntıları içerdiği görülmüş ve yanılgıya sebep olan altın analiz değerlerinin bundan kaynaklandığı anlaşılmıştır. Bu durum dönemin yetkililerine anlatılmıştır.Ancak konunun ekonomik değeri çok yüksek ve kamuoyu cazibesi fazla olan bir madenle ilgili olması nedeniyle MTA, 1982 yılı Aralık ayı ve 1983 yılı yaz dönemi boyunca, Afyon ili çevresinde genel jeokimya ve ağır mineral etütleri yapmak durumunda kalmış, ancak altın yönünden olumlu bir bulguya rastlanmamıştır.

Afyon Sıkıyönetim Komutanlığı, MTA tarafından yapılan bu çalışmalara paralel olarak İTÜ, Türk Maadin Şirketi ve Sarkuysan şirketlerine de analizler yaptırmıştır. Ayrıca İTÜ'den Prof. Dr. Güven ÖNAL ve Prof. Dr. Orhan ATAN anılan yörelerde arazi çalışmaları yapmıştır. Buradan gönderilen örneklerde İTÜ laboratuvarında AAS yöntemiyle 9 gr/ton, Türk Maadin laboratuvarında kupelasyon yöntemiyle 6 gr/ton, Sarkuysan laboratuvarında 250 gr/ton ve Afyon'lu kuyumcunun analizlerinde de 100 gr/ton ile 7000 gr/ton altın değerlerinin saptandığı öğrenilmiştir.

MTA laboratuvarı ile diğer laboratuvarlar arasındaki çelişik analiz sonuçlarını değerlendirmek için, biri jeoloji Mühendisi diğer üçü Kimya Mühendisi olmak üzere dört kişilik bir heyet oluşturulmuş ve heyetçe İstanbul'da analiz yapılan bu laboratuvarlar incelenmiştir. İnceleme heyeti, adı geçen laboratuvarlarda analiz kurallarına uyulmadığı, örneklere başka malzemelerden bulaşma olduğu ve bu analizlere güvenilemeyeceği sonucuna varmıştır.

Daha sonra Sıkıyönetim Komutanlığının talebi üzerine MTA, İTÜ, Türk Maadin Şirketi, Sıkıyönetim ve Emniyet Müdürlüğü yetkililerinden oluşan bir heyet, Afyon iline giderek Sülümenli köyündeki kireçtaşından patlatma yapıp büyük ölçekte örnekler almıştır. Bu örnekler altın analizi yapılan laboratuvarlara dağıtılmış ve analiz edilmesi istenmiştir.

MTA laboratuvarında altın saptanamamış, diğer laboratuvarlarda önceki sonuçlara benzer yüksek altın değerleri elde edilmiştir.

Dönemin Milli Güvenlik Konseyi'nde MTA'nın kapatılmasının dahi gündeme geldiği söylenen bu koşullarda, Konsey ve Devlet Başkanı Sn. Kenan EVREN MTA'yı ziyaret ederek laboratuvarları gezmiş ve kendilerine analizlerle ilgili brifing verilmiştir.

En son olarak yöreden alınan örnekler yurtdışına gönderilerek değişik laboratuvarlarda analiz ettirilmiş ve sonuçta altın içermediği anlaşılmıştır.

YÖREDE YAPILAN ETÜTLER

Yukarıda anılan gelişmelere paralel olarak, MTA Genel Müdürlüğü bölgede altın olup olmadığı konusunda en ufak bir ihtimale yer vermeden, karar vermek için 1982 ve 1983 yılında maden arama çalışmaları yürütmüştür.

Sahanın Jeolojisi: Sahada yüzeyleyen en yaşlı birim Sultandede Formasyonu olarak adlandırılan Paleozoyik yaşlı yeşil şist fasiyesinde oluşmuş fillit, epidot-klorit şist, kuvars-muskovit şist, killişist, kalkşist, meta-kumtaşı ardalanmaları oluşturmaktadır. Sultandede Formasyonu tedrici olarak kuvarsit mercekli şistlerde, kalkşist ve mermerlere geçmektedir. Bu birimler Devoniyen yaşta Menderes Masifi örtü birimleri kenar zonuna karşılık gelmektedir.

Metamorfik birimler Pliyosen yaşlı Neojen çökelleri ve volkanitleri tarafından diskordan olarak örtülmüştür.

Altın ihbarı yapılan Bostanlı Köyü Sultandede şist formasyonu üzerinde, Sülümenli Köyü ise Pliyosen yaşlı silisifiye, fosilli-gölsel kireçtaşı birimi üzerinde kurulmuştur.

Jeokimya Çalışmaları: Afyon ili Bostanlı ve Sülümenli Köylerini de içine alan toplam 930 km^2 lik alanda 1/25.000 ölçekte genel jeokimya etüdü yapılarak çalışmalar sırasında alınan toplam 550 adet jeokimya numunesi bakır-kurşun-çinko-gümüş-arsen analizine, 16 adet kayaç numunesi altın-gümüş-bakır analizine, 13 adet kayaç numunesi mineralojik-petrografik analize verilmiştir. Çalışmalar, altın ihbarı yapılan sahaları da içine alan K24 b2, b3, K25 a1, a2, a3, a4, d2 1/25.000 ölçekli paftalarda gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmalar sonucunda, altının var olduğu ihbar edilen Bostanlı ve Sülümenli sahalarında herhangi bir anomali saptanmamıştır. Sadece Bostanlı Köyü kuzeyinden alınan örnek 140 ppm As değeri vermiş, diğer örnekler eşik değerin altında kalmıştır. Bostanlı Köyü civarında yüzeyleyen Sultandede metamorfitlerinde ve diğer birimlerde makroskopik olarak altın cevherleşmesine işaret edebilecek herhangi bir alterasyon ve başka bir cevherleşme izine

rastlanmamıştır. Gazete haberine konu olan Sülümenli Köyünden alınan mezar tozu ve toprak numunelerinde altın açısından herhangi bir değer saptanmamıştır.

SONUÇ

Afyon ilinde altın olduğuna ilişkin 1982 yılından beri yapılan ihbar ve medyada çıkan haberler MTA tarafından titizlikle takip edilmiş, konusunda uzman teknik elemanlar gönderilerek ihbar edilen sahalar yerinde incelenmiş, gerekli görülen yerlerden örnekler alınarak MTA laboratuvarlarında analiz edilmiştir.

Bu inceleme ve analiz sonuçlarına göre, altın olduğu iddia edilen Afyon ili Bostanlı ve Sülümenli köylerinin bulunduğu alan, jeolojik olarak altın oluşumuna uygun özellikler göstermemektedir ve buradan alınan örneklerin hiçbirisinde altının varlığı saptanamamıştır.